

ΤΕΛΟΣ ΕΠΟΧΗΣ ΚΛΕΙΣΤΟΝ 1939-2022

Τίτλοι τέλους για το <<Κοσμικόν>> Καφενείο ΛΑΔΑΣ

Από το 1939...

- Παππού Βασίλη και πατέρα Γιώργο, να σας πω ένα νέο ;

Το καφενείο που δημιούργησες εσύ παππού, για τον πατέρα μου το 1939, δεν υπάρχει πλέον. Έζησε για 83 χρόνια. Γεννήθηκε, έζησε, μεγάλωσε , γέρασε και βγαίνει κι αυτό μαζί μ' εμένα στη σύνταξη.

Τελείωσε πατέρα το καφενείο μήνα Μάιο, το μήνα που πριν από 29 χρόνια, το 1993, έφυγες κι εσύ από τη ζωή, για να βρεις δικούς σου ανθρώπους που σε περίμεναν εκεί ψηλά.

Δημιουργήθηκε το 1939 ως καλό εστιατόριο το ισόγειο και ως ταβέρνα λαϊκή και πιο φτηνή το υπόγειο, από τον παππού για τον πατέρα, με το όνομα «ΠΑΝΘΕΟΝ». Δούλεψε για ένα χρόνο πολύ καλά. Ήρθε όμως ο πόλεμος. Δεν υπήρχαν τρόφιμα, χρήματα και προσωπικό για να δουλέψει. Ο πατέρας έφυγε για τον πόλεμο, επιστρατευμένος στο αεροδρόμιο της Λάρισας. Συνέχισε να δουλεύει πλέον ως

καφενείο από τον παππού. Στην κατοχή το καφενείο λειτουργούσε και είχε πολλή δουλειά, όμως τα λεφτά δεν είχαν αξία. Ήταν κατοχικά. Από το 1956 άλλαξε ονομασία σε «**ΚΟΣΜΙΚΟΝ**» και στο υπόγειο μπήκαν μπιλιάρδα και ποδοσφαιράκια. Κάτι καινούργιο και μοναδικό στην πόλη.

Σκέφτομαι πολλές φορές την εξέλιξη του μαγαζιού, αλλά και τον κόσμο που πέρασε, στα εξήντα περίπου χρόνια που βρίσκομαι σε αυτό. Το πώς ήταν όταν ήμουν μικρός, με αφεντικό τον πατέρα μου Γιώργο Λαδά, τι κόσμος υπήρχε, πώς άλλαζε με τα χρόνια, πώς ήταν όταν το παρέλαβα, την εξέλιξη και ανάπτυξη του, αλλά και το τέλος του.

Το καφενείο ΛΑΔΑΣ ήταν για πολλές δεκαετίες σημείο αναφοράς για τη Σπάρτη. Έλεγαν που θα βρεθούμε; Στη Λέσχη (Μαύρακας) στο Διαμαντάκο (ζαχαροπλαστείο) ή στου... Λαδά!!! και εννοούσαν το καφενείο.

Δικαιώματα για αρνητικά σχόλια, παραβάσεις, παρανομίες, ήταν άγνωστα πράγματα για το καφενείο. Λειτουργούσε πάντα σύμφωνα με το νόμο και πάντα είχε καλό κόσμο για πελάτες.

Τι να θυμηθώ και τι να πρωτοθυμηθώ, όλα αυτά τα χρόνια της ζωής μου στο καφενείο. Μεγάλο και κεντρικό μαγαζί. Όλος ο κόσμος εκεί. Γενιές και γενιές. Τόπος συνάντησης για όλες τις ηλικίες. Επαγγελματίες, δημόσιοι υπάλληλοι (απαρτία σε δασκάλους και καθηγητές), γιατροί, δικηγόροι, συνταξιούχοι, αγρότες, αστυνομικοί, στρατιώτες, τουρίστες, μαθητές. Το μοναδικό πιθανόν στη Ελλάδα καφενείο, όπου συνυπήρχαν στον ίδιο χώρο παππούς, γιός και εγγονός!!!

Τόπος συνάντησης τα παλιά χρόνια για τους Γορτύνιους, καθ' ότι έχουμε και καταγωγή από αυτά τα μέρη. Επειδή και η λαϊκή αγορά ήταν και είναι κοντά, οι Μαγουλιώτες ειδικά το Σάββατο με τη λαϊκή, ήταν όλοι εκεί. Ποιον να πρωτοθυμηθώ; Το Γκίκα με το καφενείο ή τον Παυλούνη, το Σκιαδά ή το Λούφρη; Άνθρωποι περαστικοί που έτρεχαν για το μεροκάματο, περνώντας από το καφενείο όπως οι λαχειοπώλες. Χαρακτηριστικές φιγούρες πάρα πολύ παλιά, ο Αργύρης που είχε ένα πόδι και γύριζε με πατερίτσες πουλώντας λαχεία και φωνάζοντας <<ώρα έξι>>, ο Μίμης Γαλιάτσος που φώναζε για τα λαχεία και ήταν

και ντελάλης στην πόλη, ο Γιώργος Ιατρίδης που ταυτόχρονα με τα λαχεία γυάλιζε και παπούτσια με το κασελάκι του μπροστά στη σημερινή ALPHA BANK, ο Ηλίας Μπούκας με τα <<τυχερά λαχεία>>, αδελφός του Γιώ και του Χρή, αλλά και ο Παναγιώτης Μητράκος, Γορτύνιος στην καταγωγή και άξιος άνθρωπος, πατέρας των δασκάλων, που αν και σχεδόν πάντα ήταν φευγάτος για να προλάβει το μεροκάματο, όταν καθόταν για λίγο, το μόνο που κουβέντιαζε και καμάρωνε ήταν ότι σπούδαζε δύο δασκάλους και δεν μπορούσε να καθίσει πολύ. Μικρό παιδί ήμουν και θυμάμαι ένα γεράκο που λεγόταν Μαγέτος να αφήνει καθημερινά μετά την δουλειά του (γυάλισμα στα παπούτσια) το κασελάκι με τις μπογιές και τις βούρτσες στο καφενείο. Άνθρωποι που άφηναν τα πράγματα τους για λίγο, επειδή δεν μπορούσαν να τα κουβαλάνε, σίγουροι ότι δεν θα χαθούν. Μεσίτες, καθημερινοί πελάτες όπως ο Παναγιώτης Δούνιας, ο Θεόδωρος Καβούρης από τα Πακωτά του Αγιάνη, άλλοι άνθρωποι που έκαναν τις συναντήσεις τους, άλλοι έφτιαχναν διάφορα έγγραφα, οικονομικές συναλλαγές, συμπεθεριά, λογοδορήματα, σχόλια και κουτσομπολιά. Περαστικοί μικροπωλητές ή παραγγελιοδόχοι για να πουλήσουν τα πράγματα τους. Περαστικοί ζητιάνοι ξεχασμένοι από το χρόνο, όπως ο Νικόλας (ντόκτορ), τον κερνούσε ο πατέρας μου πάντα καφέ βαρύ γλυκό, ο Μιχάλης ο ξυπόλυτος, ο Σερίφης. Μέσα στο καφενείο όλος ο κόσμος τους φερόταν με σεβασμό. Άλλοι άνθρωποι, σε άλλες εποχές.

Βουλευτές, δήμαρχοι και παρατρεχάμενοι, θυμόντουσαν το καφενείο όταν είχαμε εκλογές, για να χαιρετήσουν τον κόσμο και να πουν «τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα».

Στη δεκαετία του 60, η λαϊκή γινόταν στη Λυκούργου μπροστά στο καφενείο μέχρι και την πλατεία, με τους αγρότες πωλητές να μπαινοβγαίνουν. Γινόταν σκέτο πανηγύρι με καφέδες, κονιάκ, ούζα, τσίπουρα κλπ. Στα μέσα τότε της δεκαετίας μπήκαν και φλίπερ, γερανός, ring rong μέχρι και ρουλέτα στις γιορτές των Χριστουγέννων. Πράγματα πρωτόγνωρα για την εποχή.

Τι να θυμηθώ; Τις φωνές των πελατών όταν έπαιζαν πινόκλι, δηλωτή, κουμ καν, θανάση, τάβλι, σκάκι και έχαναν, ή τα κεράσματα από το στοίχημα για το ποιος θα κερδίσει στη μονομαχία;

Μαθητές έμπαιναν κρυφά στα μπιλιάρδα και τα ποδοσφαιράκια, με μόνιμο κυνηγό σε σαφάρι τον πατέρα μου, να ψάχνει τους ανήλικους κάτω των 17 ετών για τους οποίους απαγορευόταν η είσοδος. Καθηγητές και αστυνομία να ψάχνουν για ανηλίκους, με κίνδυνο να βρεθεί στο τέλος και κατηγορούμενος. Μία φορά όταν ήμουν μαθητής Λυκείου έφερα συμμαθητές φίλους να παίξουμε ποδοσφαιράκι. Ποιος είδε τον πατέρα και δεν τον φοβήθηκε!!! Μας έδιωξε όλους και πρώτο έμενα!!! Το πρόβλημα λύθηκε μετά το 2004, που έγινε ελεύθερη η είσοδος και τότε έγινε χαμός. Όλοι οι μαθητές ο ένας επάνω στον άλλο στα μπιλιάρδα, στο υπόγειο του Λαδά!!!

Πολλά τουρνουά Γαλλικού μπιλιάρδου, με πολλές συμμετοχές και διάφορα δώρα στην ισόγεια αίθουσα του καταστήματος. Κόσμος πολύς, ολόκληρη κερκίδα να παρακολουθήσουν τους καλύτερους εκείνη την εποχή στο μπιλιάρδο. Παλιοί παίκτες πολύ δυνατοί στο Γαλλικό μπιλιάρδο: Μοιρόπουλος Γιώργος, Μπαρμπαγιάννης , Παπαντούρος Νίκος, Μαραπάς Δημήτρης , Χατζής Γιώργος - Τσέλιος Βασίλης , Χατζέλης Τάκης - Λαμπρόπουλος Λάμπρος (οι πιο δυνατοί αντίπαλοι με τους περισσότερους θεατές), Σακκέτας Σούλης, κάτοχος τριών κυπέλων σε τουρνουά, Αλεξάκης Μελέτης, Κανελλόπουλος Νίκος, κ.ά. Ποιον να πρωτοθυμηθώ.

Στο τέλος του 1973 το μαγαζί έκλεισε για οκτώ μήνες, για ανοικοδόμηση του κτιρίου. Μετά από τόσους μήνες κλειστό, το μαγαζί παρ' όλο που ήταν πολύ καλύτερο, τρόμαξε να συνέλθει. Ο κόσμος είχε μάθει αλλού. Όμως επανήλθε και μάλιστα πολύ δυνατά και για πολλά χρόνια.

Πρόεδρος του Σωματείου Καφεζαχαροπλαστών Σπάρτης για δεκαετίες ο πατέρας Γιώργος Λαδάς με άλλους παλιούς όπως: Λεβιδιώτης, Κοντοζήσης, Μαύρακας, Γορανίτης, Κουβαράκος , Κουτρουμάνης, Τσαρούχας, Γκουβάτσος, Χίος, Μπουρούνης , Σκλήκας , Αλλοίμονος , Κατσή, Τζανετάκης, οι δύο Νικόλαροι, Σαμπανίδης, Κοκκορού, Βοσινάκης και πόσοι ακόμα. Οι πιο πολλοί έχουν φύγει πλέον από τη ζωή και άλλοι είναι συνταξιούχοι.

Στο καφενείο μέσα δημιουργήθηκε το 1980 το Σωματείο Συνταξιούχων ΤΕΒΕ Νομού Λακωνίας, με πρωτοβουλία και πρώτο πρόεδρο τον πατέρα Γιώργο Λαδά. Ηλικιωμένοι από όλα τα μέρη της Λακωνίας ερχόντουσαν να γραφτούν στο σωματείο. Στο καφενείο φτιάξανε το πρώτο συμβούλιο, εκεί γίνονταν οι συνεδριάσεις, φτιάχνονταν τα πρακτικά, παίρνονταν οι αποφάσεις. Θυμάμαι σαν χθες το Μανδρώζο Ασημάκη (ξυλουργείο), τον Περγαντή Ντίνο (καφεκοπτείο), το Σταθόπουλο (εμπόριο λαδιών), το Θεοφιλάκη Στράτη (εστιατόριο), τον Καραγιωργα (ραφείο για πουκάμισα), τον Γκρίτζαλη Παναγιώτη (τσαγγάρικο), τον Κιρκίρη Κώστα (ασβέστια οικοδομικά), τον Τσελέκη (ξυλουργείο), τους Μαύρακα Ηλία και Γιώργο (Λέσχη Σπάρτης), τον Κουτσοβίτη Τάσο (βιβλιοπωλείο), τον Κουνούπη Διονύση (κουρείο), το Σταματόπουλο Κώστα (μανάβικο), τον Κανελλάκο Αντώνη (σιδηρουργείο) και πόσους άλλους, να μαζεύονται στο μαγαζί και να κουβεντιάζουν θέματα δικά τους.

Βελτιώσεις, ανακαινίσεις, αλλαγές, καινούργια πράγματα ήταν μόνιμα στο πρόγραμμα, για να μπορεί να κρατιέται σε υψηλό επίπεδο το μαγαζί.

Από τις ξυλόσομπες για θέρμανση, στις σόμπες πετρελαίου, συνέχεια στο καλοριφέρ και τελικά στον κλιματισμό του καταστήματος.

Πρώτο το καφενείο με δορυφορική λήψη και καινούργιες μεγάλες τηλεοράσεις, που είχαν μετατρέψει σε ασφυκτικά γεμάτο γήπεδο ποδοσφαίρου το ισόγειο και το υπόγειο του καφενείου, όταν δεν είχαν εξαπλωθεί ακόμα στα σπίτια τα συνδρομητικά κανάλια.

Τον Οκτώβριο του 2003 σύμφωνα με την εξέλιξη των καιρών και πάλι πρώτο, ένα μέρος του ισογείου καταστήματος έγινε ίντερνετ καφέ. Καινούργια, άγνωστα και δύσκολα πράγματα για εκείνη την εποχή. Και όμως ένα καινούργιο πανηγύρι ήταν σε εξέλιξη με στρατιώτες φοιτητές, μαθητές, περαστικούς και τουρίστες να γεμίζουν πλήρως τους υπολογιστές.

Έρχονται στιγμές που σκέφτομαι τους πελάτες που έχουν περάσει από το καφενείο όσα χρόνια μπορώ να θυμάμαι και χάνομαι στο μέτρημα. Μιλάμε για χιλιάδες στο βάθος των χρόνων. Πελάτες μόνιμοι

και περαστικοί, πελάτες που ήταν νέοι και έχουν τώρα γεράσει, μαθητές που έχουν γίνει οικογενειάρχες και πολλοί από αυτούς συνταξιούχοι και παρέες ολόκληρες, που έχουν φύγει για πάντα.

Δεν μπορώ να ξεχάσω βέβαια το Μάρτιο του 1993 όταν γεννήθηκε ο καινούργιος Γιώργος Λαδάς, το τραπέζι που κάναμε μέσα στο μαγαζί σε όλους τους πελάτες του καφενείου, τις ευχές που έδιναν και τη συγκίνηση του πατέρα, που βάδιζε τις τελευταίες ημέρες της ζωής του .

Όλα αυτά που έχω αναφέρει και όσα ακολουθούν, στις νέες γενιές αλλά και σε πολλούς παλιούς είναι άγνωστα , όμως είναι ελάχιστα μπροστά στα χρόνια της ζωής του καφενείου.

Είμαι από 1-1- 1980 επαγγελματίας. Από 18 ετών παιδί στο χώρο της εστίασης. Αν και έχω σπουδάσει στα ΚΑΤΕΕ (ΤΕΙ) Πειραιά με πτυχίο λογιστή, έκανα το λάθος να ακολουθήσω τον κλάδο της εστίασης. Από μικρό παιδάκι θυμάμαι να είμαι μέσα στο μαγαζί και να δουλεύω βοηθώντας, εφόσον ήρθε σ' εμένα κληρονομικά. Πέρασα το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου ελεύθερος - φυλακισμένος στο μαγαζί, χωρίς Σαββατοκύριακα, γιορτές , αργίες ή διακοπές . Μία δουλειά που χρειάστηκε ατελείωτες ώρες εργασίας, μεγάλη υπομονή, αντοχή, γερά νεύρα, μεγάλη πνευματική και σωματική απασχόληση και το χειρότερο, την απόφαση ότι όταν όλοι οι άλλοι κάθονται ή διασκεδάζουν, εσύ θα δουλεύεις σαν είλωτας. Πιστός όμως πάντα στις συμβουλές και εντολές που μου έδινε ο πατέρας, έπρεπε να διακρίνω ότι ο πελάτης διασκεδάζει με την παρέα του, ενώ εγώ δουλεύω στο καφενείο. Μόνο έτσι, κατά τα λεγόμενά του, θα μπορούσε να κρατηθεί το μαγαζί σε υψηλό επίπεδο, όπως ήταν πάντα, αλλιώς καλύτερα θα ήταν να το κλείσω. Όσα λεφτά και να κάνεις ή δεν κάνεις , η φυλάκιση της εστίασης δεν ξεπληρώνεται με τίποτα, ούτε για εμάς τους ίδιους, ούτε για την οικογένεια.

Ο κύκλος έκλεισε!!! Φεύγω!!! Φεύγω για σύνταξη. Θέλεις η κακή εποχή για την εστίαση, θέλεις η εξέλιξη των επιχειρήσεων, αν και δίνεται φθηνά , δυστυχώς δεν βρέθηκε κάποιος με ιδέες και όρεξη να το συνεχίσει και αναπαλαιώνοντάς το να αναδείξει την μοναδικότητά του.

Έτσι έκλεισε το πιο παλιό σε λειτουργία παραδοσιακό καφενείο της πόλης και ένα από τα πιο παλιά της Ελλάδας.

Στα παιδιά μου πάντα έλεγα ότι αν δεν είστε ικανοί για κάποια καλύτερη και ανθρώπινη δουλειά, ελάτε στη φυλακή του καφενείου. Τη δουλειά την έμαθαν πολύ καλά και από πολύ μικροί. Πολύ δυνατοί και γρήγοροι. Να δουν και μόνοι τους πώς βγαίνουν τα λεφτά. Ήταν ικανοί να το κρατήσουν και μόνοι τους. Ευτυχώς και τα τρία μου παιδιά σπούδασαν, έχοντας πολύ καλύτερες και ανθρώπινες δουλειές στα χέρια τους και εγώ ελπίζω ότι δεν θα δουν ξανά στη ζωή τους την εστίαση σαν εργασία, ούτε ζωγραφιστή!

Όταν κάποια στιγμή θα έχει αλλάξει αντικείμενο εργασίας το κατάστημα και πάλι για πολλά χρόνια το **Καφενείο του Λαδά** ή το **σου... Λαδά** θα είναι σημείο αναφοράς για την πόλη.

Μεγάλη παράληψη θα ήταν να μην αναφερθώ και να μην ευχαριστήσω τους ανθρώπους που δούλεψαν με ψυχή και σώμα για δεκαετίες στο καφενείο, μέχρι τη συνταξιοδότηση τους. Το **Γιώργο Γρουμπό** και το **Γιώργο Χριστάκη**, που μαζί με τον πατέρα μου **Γιώργο Λαδά**, αποτέλεσαν τους **Γιώργηδες** στο καφενείο, καθώς επίσης και όλους τους υπόλοιπους που δούλεψαν μαζί μας για πολλά χρόνια όπως το **Νίκο Νικόλαρο**.

Εύχομαι σε όλους τους συναδέλφους καλή συνέχεια στις δουλειές σας, υγεία, υπομονή, αντοχή, γερά νεύρα, καλή τύχη και καλές δουλειές.

Δεν γίνεται όμως να μην ευχαριστήσω από καρδιάς και όλο αυτό τον κόσμο, είτε είναι στη ζωή, είτε έχει φύγει, που όλα αυτά τα χρόνια στήριξε το **Καφενείο ΛΑΔΑΣ, από το 1939 έως το 2022!!!**

Βασίλης Λαδάς